

5 pesama

10-7491467

NOĆNI RAST RECI

Prevelika je ova tužna ptica za moj noćni svet
Cveni zmaj kroz granje smrt poziva i viče
Mesto zvezde u mom pčelinjem prostoru gde će
Iraće cvet
Mali koren reći u šapatu pritaženom niče

Smrt je previše tužna bez kiša i kiše što lje
Ležim ranjen ptičjim senkama drvećem i vodom
Moj govor je smrt ptica grom i nož iz kanije
Modra i zelena reka što u snu rađa plodom

Znam, bratime se divlji vetrovi i senke
U najdavniju igru noći i ptica
Ostajem sam: Ja drugi koren reći
da budem šapat u pčelinjem prostoru bez kiša.

PESMA

10-200012807

Treba li da umirim ovu krv
Dve planine moje krvi, dva roga avgustovska
I dok se zastabljuje koren

mihail rendžov

I dok mi se ljubav ozvučava
Treba li da umirim ovu krv

Treba li da umirim ovu krv
Ovo žlato od vojski i noževa
Ovu šumu od pesama i buna
Uveče kad mi je oružje zapaljeno
A oči metalne
Treba li da umirim ovu krv

To što neću nikad reći
Zvuk je po bakarne trube
I brod crn i piratske nežnosti grube
To što neću nikad reći
Izmići će u požaru nekom
U krugu tajnom što se na dnu pakla steko
To što neću nikad reći
Ako vas potraži prijatelji moji
Glas će biti iskrivljen u poludejloj boji
To što neću nikad reći
Nad gradom je oblak i gospod bog

Zar sotona jednogorog
To što neću nikad reći
To što neću nikad reći.

KLISURA

10-200013575

Niži sam od zemlje. Na ovom putu nema krstova
ni praznina. Modro zgariste palim u krvi
i osećam: gori nešto vuče u mojoj pritaženosti.
Brazdim po sebi. Ako me ovdje sretnete na svim
morima bura će jedra da sagori pa će tada
umesto duge reke da inamo crne ugarke
za rukovanje.
Bubrim do slepila. Ljudi, zapalite
divlje vetrove ne bi li zmaje zapištale
i koža im se osušila.

Kiša u meni ostaje ukleta.

GDE MI JE TO NEBO

10-200013831

Gde mi je to nebo taj oganj i daždevi
Od zemlje i svoog samokresa dve bulke
i dve noćne pitke neka me odvoje
Kolibu sam prodao
(put mi je žuto more i cvetovi)
Noć sam crnu zamenio
(dan mi je zvezdano polje i vetrovi)
U crno ždrebe dah ću svoj da pretvorim
Da promadem hladnu česmu i kolibu
I tuč da budem i srna i zvezda da me satre
Gde mi je to nebo
Taj oganj i daždevi?

S makedonskog preveo:
Vlada Urošević

(NASTAVAK SA 1. STRANE)

drugim savremenim antropološkim pravci-
ma ne znači, međutim, da se marksizam
može suprotstaviti svim filozofskim shvat-
tanjima kao isključivi posednik apsolut-
nih istina. Marksizam je nastao kao filo-
zofija XIX veka i tu činjenicu ne smemo
izgubiti iz vida. Dalja sudbina marksizma
kao filozofije zavisi od toga koliko će us-
pešno savladivati sopstvene granice i trans-
formisati se u filozofiju našeg stoleća. Slo-
ga, marksizam i danas, kao što je bilo
i u Marksovo vreme, inora učiti od drugih fi-
lozofskih shvatanja. Marksizam se dugo od-
nosio isključivo i netolerantno prema svim
drugim savremenim filozofskim shvatanji-
ma, što je dovelo do toga da se, nezbežno
zavoren u svojoj izolovanosti, sterilizo-
vao. Danas marksizam mora da bude u
neprestanom dijalogu sa savremenim fi-
lozofskim pogledima, koja pokreću proble-
me čoveka našeg stoleća, suočenog sa za-
gonetkama, koje nisu bile poznate Markso-
vim savremenikima. Ako hoće da sačuva
svoju vitalnost i da bude filozofija savre-
menog sveta marksizam mora reagovati na
probleme koje savremeni svet postavlja,
ne samo u sferi ekonomskog i politič-

kog života, već i u sferi ljudskih dilema.
Ali reagujući na njih marksizam mora iz-
građivati nove kriterijume, da bi bio u
stanju da razume novu situaciju i grandio-
zne promene koje su se dogodile u naj-
novijoj istoriji.

A jedna od fundamentalnih promena,
koja karakteriše našu epohu, jeste pome-
ranje značaj objektivnih okolnosti u kor-
rist subjektivnih faktora, tj. narastanje
svesti o tome da čovek danas drži sud-
binu svoje vrste u svojim rukama. Ta
svest o značaju svesne, subjektivne odlu-
ke nameće i shvatanje o ličnoj odgovor-
nosti ljudi u procesu stvaranja istorije.
Marksistička filozofija u takvim uslovima
ne može ostajati na starim prioritetima u
ocenjivanju važnosti problema koje treba
rešavati, niti može insistirati na istinama,
koje na današnjem nivou razvika nauka
i savremenog sveta postaju sve relativnije.
Suprotno Marksovom vremenu, kada je u
borbi protiv uticajnih idealističkih shvata-
nja nemačke klasične filozofije trebalo
dokazati materijalnost i objektivnost sveta
i materijalističku zasnovanost čoveka i
njegovog idealnog sveta, današnji svet je
mnogo više sklon da prihvati pragmatič-
nu filozofiju i da filozofuje materijalni

svet, u kome savremena tehnika postaje
ključ za rešavanje svih ljudskih problema.
Danas su u nauci neke istine mark-
sističke filozofije postale osnova za ob-
jašnjenje kako antropološke strukture
čoveka tako i njegovog psihičkog
života. Adi je danas u nauci i fi-
lozofiji mnogo aktuelnije dokazivati
šta i koliko čovek može da učini ja
ga svet stvari i tehnike ne uništi; kakva
je uloga čoveka u procesu sopstvene
humanizacije. Stoga u našoj epohi akco-
nat mora biti na humanističkim elemen-
tima marksističke filozofije, koji su pri-
sutni u delima Karla Marxa, ali ih treba
razviti i prilagoditi nivou i potrebama
savremenog čoveka. Tako orijentisana
marksistička filozofija ne može prekidati
vezu sa filozofsko-antropološkim shvatanji-
ma drugih savremenih pravaca, koji su
pravovremeno reagovali na moderne
ustlove života i probleme današnjeg čo-
veka, dok se marksizam guši u nemoci
sopstvenog dogmatizma.

Ali marksizam se kao humanistička fi-
lozofija može ostvariti do kraja samo ako
neguje kritički odnos prema društvu u
kome se razvija. Stoga, treba odočiti
shvatanje da se sa kapitalizmom završava

kritičnost marksističke filozofije prema
stvarnosti i prihvatiti ideju da je „kriti-
čka postojećeg“ permanentni zadatak
humanističke filozofije. Zato marksizam
kao filozofija ne može biti opravdanje so-
cijalističkog poretku u ovom ili u onom
obliku, već u ime sve punijeg ostvarenja
humanističke zajednice mora neprestano
korigovati socijalističku praksu i unapre-
đivati socijalističku teoriju. Takva filo-
zofija, okrenuta čoveku i njegovim uvek
novim problemima, ne može se vezivati
isključivo za jednu klasu, jer iako se jav-
lja kao teorijsko shvatanje, koje stoji u
osnovi praktične revolucionarne akcije
proletarijata, ona se ne može ostvariti bez
ukidanja proletarijata, kao što je rekao
Marx, tj. bez ukidanja „radnika“ kao par-
cijalizovanog čoveka. Stoga, marksizam,
kao filozofija nije bio nikad isključivo po-
gled na svet radničke klase, već je okup-
ljao uvek sve humaniste, kojima su na
svu ležali problemi čoveka i njegove pat-
nje i koji su bili spremni da se založe za
radikalno oslobođenje čoveka. Marksistička
filozofija je na taj način praktično preva-
zilazila okvire klasne ideologije, postajući
filozofija savremenog sveta.

Zaga PESIC-GOLUBOVIĆ

5 pesama

10-7491534

PROLEĆE I

Ope tupe mangupe
man se daso danube
oko sveta sveta teta
u ozonskoj suknji šeta
gde promade dva kreveta
odmah spaja
pospe sjaja
tela svaja
glave zbraja
svrača skorog pobačaja
metlom gustom čisti duše
pere, prostre da se suše
pa na vlažne rujne duše
vrelim dahom derta puše
kroz sulundar vetar duše
mačke toču oči puše
deca pala pod astala
mile lutke grizu čitke
posle cike na Micike
a pre trke na bicikle
znojni Rade zumbul krade
kaliraju voške mlade
kiše plaha na uzdahde
skvase veru zoo-zveru
po gradu se prašnom veru
neko s' dere nekog deru
janjci ginu cveće cveta
i ne umreš — eto leta

PROLEĆE II

Uskrsava burna na putu orgija
prastare topline slepa energija
i stazama većnim zamorene vode
polaze da zemlju izranjenu plode.

Pretučeni žalni ko welo smilje
ko uzvike sreće vrcajući kletve
polaze ljudi zverovi i bilje
na put kroz ritual setve rasta žetve.

Šve je dobro znano: uskilsa su jela
sa krikom drveće listove porada

mirjana stefanović

semnim sokom smrti zemlja nabubrela
prima starce koje dužnost oslobada.

Lanjske hrane trule i dižu se boljke
raspadaju pluća, radaju se telci
u nov život kretu kritice i školjke
s uzdahom „šta mogu“ odapinju strelci.

Bela deca jure plinom uzvitanom
žrtve energije što ih zaposeda
sa strane umorno biće sveta gleda
deo sebe zmržen žute sile planom.

Uskrsava burna na putu orgija
prastare topline slepa energija
i stazama većnim zamorene vode
polaze da zemlju razboljenu plode.

GRANICE

Utihnuła zverska narcis uzbuđenja
na zalasku trube poslednje se gase
predstoji još deset hiljada buđenja
u tupu saznanje „nema ko da spase“.

U muzici zvonkoj ćelija što niču
prašumnom obilju zvezdane speče
ti bi žiža svega u koju se stiču
vatreni privedi bitka koji hoće.

Šemir u snu rasta — strela ka budućem,
ti na budnom vršku izvidnik i talac
budenje te rasu po gradu gorućem
i pod noge ludih kojim osta stranac.

I ludimo dalje pusti i obzirni
bića s ove strane izlišnog bujanja
saznali smo mrežu pu sa smu mirni mirni
u gluvoću vatre grad dublje uranja.

S one strane — cije deca i potoci
kunu se u sebe i zveri proleća
a mi iskusnici, krte ljuske, oči,
obrćemo palce oko kratkih sveća.

IZGUBLJENJE

Rasut ulicama plamna grada šuplja —
vetrom razneseni šećerni kristali
sa pločnika ko će da me trebi skuplja
malter i ispljuvci oči zatrpa.

Ko znamenje zala vise javne tajne
nad glavama mutnog mnoštva koje baza
ispod nogu rulje rožnate nehalje
ko barica hapim čitim bez odzra.

Otkuda mi glasa davna pozajmljena
da se pitam kako da gradim od peska
ko to ubi tajnu siepog ustremjenja
u šta se rasplete laž limerog bljeska.

Kužni golubovi zrna pozobali
odleću u tamu iz jalovog grada
ko su lovci, meci, na kojoj obali
ispod trule cigle miso se raspa.

SNOVIDENJE

Razboljeni pusti valjaju se ljudi
iz očiju kandže a iz usta klinci
bodljikave žice posnim licem ljubi
nadolaze zveri, mrtvi s kanarinci.

Malena su krila očupana kruta
pod nogama krda drhti swa zemlja
kroz neonsko svetlo sobičaka luta
četa lude dece slepe iz podzemlja.

Ođajama vrunim izbljuvane hrane
trče žene bludne u krike nadute
grupa tihih pasa sladi natenane
prve žrtve — mrtvi polazu adute.

Vode u noć rasti, naprsle su brane
horde beskućnika polaze na pute
dobre misli trule, po čelima rane
izbodena tama uskraćuje skute.

Bilje rđa, žuti, koreni s rastaju
i padaju debila žitka razjedena
vazduh — divlje guške što ludo zagađu
kada padne prva ničim probodena.

A pristižu krda u gradove puste
i raznose kuće na rogovu ljute
sa obzorja stižu magle vrelе guste
tragove da sližu kad muke začute.